

Платон Алексеевич Ойуунускай 130 сылыгар аналлаах биэчэр сценарийа.

(Тэрийэн, иилээн-сабалаан саха тылын уонна литературатын учуутала Глетко Александра Григорьевна ытытар, Өлүөхүмэ улууһа А.Я.Филиппов аатынан Хоро уопсай уорэхтээбин орто оскуолата)

Тэрилэ: сыанаба сурук, мэтириэт, кинигэ быыстапкаата, мультимедиа.

(Ытытааччы сахалыы танастаах)

Ытытааччы: Үтүө киһиэнэн, күндү оҕолор, учууталлар, ыалдьыттар!

Хайа баҕарар норуokka кини туох баар үтүөтүн, үчүгэйин, кэрэтин-өркөн өйүн, самныбат санаатын, чабылхай талаанын, сырдык ыратын, холобурга суох хорсунун ингэриммит уһулуччулаах дьон баар буолаллар. Ити уһулуччу дьон уһун дуу, кылгас дуу олохторун усталаах туоратыгар туох баар өйдөрүн, санааларын, кыахтарын-дьоһурдарын, күүстэрин-күдэхтэрин, төрөөбүт Ийэ дойдуларын туһугар үтүмэн үгүс үлэни үлэлээн, ким даҕаны кыайбатаҕын кыайаннар, ама киһи айбатаҕын айаннар, норуот албан аата, киэн туттуута буолаллар.

Саха норуотугар биир оннук киһи Платон Алексеевич Ойуунускай буолар.

Бүгүңнү биһиги биэчэрбит саха омугун чулуу уолун, саха саарынын, киһи кэрэмэһин Ойуунускай төрөөбүтэ 130 сылыгар ананар.

Ойуунускай 1893 с.сэтинньи 11 күнүгэр Таатта улууһугар ||| Дьохсоҕон нэһилиэгэр,дьаданы дьиэ кэргэнигэр төрөөбүтэ. (Презентация олоҕо).

Бытааччы: Таатта талыы хонуута,Былатыан төрөөбүт алааһа. Аан бастаан бу ытык сиргэ үктэнээччи көрүүтүгэр айылҕа барахсан үтүө киһи төрүүхтээх сириҥ анаан даҕаны тупсаран,киэргэтэн онорор эбит дии саныыр.

Эһиги истиигитигэр Былатыан төрөөбүт-үөскээбит Таатта үрэхэр анаабыт хоһоонун _____ ааҕан иһитиннэриэ.

(Хоһооно мультимедианан доҕуһуолланар)

Бытааччы: Кини күн сырдыгын көрүүбүттэн эрэйи тэлэн,муну муннунан тыыран,аччыктыыр амырыын,хоргуйан сорун,дьаданы киһини кыпчыһар кыһалҕа кытаанаҕын барытын,этинэн-хаанынан билэн улааппыта. Ити ыарахан оҕо сааһын туһунан кэлин "Оҕо куйуурдуу турара" диэн айымньытыгар,киһи харааста ааҕаргына суруйбута.

Ол да буоллар 14 сааһыгар Чычымахха аһыллыбыт оскуолаҕа үөрэнэ киирэр,онтон бастын үөрэнээччи буолан Дьокуускайга 4 кылаастаах реальной училищеҕа үөрэнэ барар,манна да үөрэнэр сылларыгар тийиммэт, сорун-мунун көрбүтэ. 1915 с. учительскай семинарияҕа үөрэбин салгыыр.

(Презентация үөрэммит сыллара,кэмнэрэ)

Бытааччы: 1917 с. социализм идеяларын өйүнэн-сүрэхтинэн ылынан көрсөр,партияҕа киирэр. Реальной училищеҕа үөрэнэ сылдьан Платон Нам Хатырыгыттан сыльдбар уолу Максим Кирович Аммосовы кытта билсэр,доҕордоһор. Иккиэн төрөөбүт норуоттарыгар сулулууспалааһыны

сыал-сорук оностон,саха омук государственноһын
олохтообуттара-Саха Автономнай Советскай
Социалистическай Республикатын төрүттээбиттэрэ, норуот
былааһын туругурдуспуттара.

Ойуунускай саха норуотун киэн туттар кинитэ буоларын
туоһулаан Дьокуускай куоракка, болуоссакка,
пааматынньык туруорбуттара.

(оҕо презентацията) (_____ кэпсиир)

Ытааччы: Суругунан литература уонна идэтийбит
искусство ханнык баҕарар норуокка аан бастаан кини
тылынан уус-уран айымньытыттан силис тардан үөскүүр.
Кыра сааһыттан Ойуунускай саха
олонхотун,остуоруйатын,ырыатын-тойугун
этигэр-хааныгар ингэринэн үөскээбитэ.

Оннук улахан айымньыларынан буолаллар: "Кыһыл
Ойуун", "Улуу Куданса", "Дьулуруйар Ньургун Боотур"
уо.д.а

"Дьулуруйар Ньургун Боотур" олонхо нуучча, француз
тылынан тылбаастаан сири-дойдуну тэлэһийэ көттө.
Олонхо ЮНЕСКО быһаарытынан аан дойду шедеврэ диэн
ааттаммыта.Ити 2005 сыл этэ

(алын кылаас оҕолоро б/т "Дь.Нь.Б") көрдөрөллөр

Ытааччы: Ойуунускай ону таһынан оҕолорго аналлаах
остуоруйалардаах,кэпсээннэрдээх, хоһооннордоох. Кини
айымньыларын аахпатах диэн үөрэнээччи суоҕа буолуо.

(Выставканы кытта билиһиннэри)

Эниги дьүүлгүтүгэр 7 кылаас оҕолоро Ойуунускай быһа
тардыытын оонньоон көрдөрүөхтэрэ.

(сценка салайааччы Николаева П.Д)

Бытааччы: Платон Алексеевич амарах аҕа, тапталлаах кэргэн этэ. Ону кини айымньылары туоһулууллар. Ойуунускай барыта үстэ кэргэннэммитэ. Бастакы кэргэнэ Сүөкүччэ- Фекла Алексеевна Сокольникова диэн кыраһыабай ыалдытымсах дьахтар этэ. Киниэхэ анаабыт хоһоонун _____ ааҕан иһитиннэриэ.

(___ ааҕыта)

Сүөкүччэ 15 сылынан сэллик ыарыыттан өлбүтэ.

Иккис кэргэнэ Татьяна Дмитриевна Александрова диэн Сүөкүччэҕэ майгынныыр дьахтар этэ, кинини кытта 6 сыл олоҕорбута. Татьяна эмиэ сэллик буолан, кырачаан оҕотун кытта утуу-субуу өлбүттэрэ . Үгүс кэргэнэ Акулина Николаева Борисова диэн бэрт холку, эйэҕэс дьахтар. Кини бэйэтэ кыыс оҕолоох этэ уонна Ойуунускайтан икки кыыһы төрөппүтэ. Оҕолор бары үтүө-мааны дьон, ыал буолтара.

1939 с Сталинскай репрессия саамай өрөгөйдөөхтүк кэмэ. Былатыан кинигэ издательствотун директорунан олоҕордоҕуна үлэтиттэн усталлар, партияттан усталлар, "критика" уотун аспыттара. Манна хабыллан 1939 с хааллыбыта уонна НКВД-лар хаалыыларыгар кырбанан-сэймэктэнэн, мунгу-сору көрөн, 50 сааһыгар тийбэккэ, айар талаанын өрө барар өрөгөйүгэр, олоҕо хомолтолоохтук быстыбыта.

Ойуунускай кэнэбэһин-кэнэбэс "үс саха төрүөбүр, үөрүүлээх күнүгэр, мин ырыам ылланыа, мин аатым ааттаныа "диэн бигэтик эрэнэрэ.

Дьин-чахчы илбис тыл ийэтэ, айар тыл аҕата буолбут улуу убайбыт Ойуунускай күннэ холоонноох, сырдык-ыраас албан аата-суола куруутун истин-иһирэх, сымнаҕас тылларынан ахтылла-ааттана туруо.

Төрүшпүтүн-ууспутун өрүүтүн саныабын, культурабытын, литературабытын, искусствобуытын сүтэримиэбин, саха буоларын, норуот быһыытынан чэлгийэ сайдарын иһин хаһан баҕарар нөрүөн-нөргүйэ ахтыллыа. Эдэрдэр кинилэр кэриэстэрин олоххо киллэрсин.

Бу бүгүнгү саха чулуу уолугар анаммыт биэчэрбитин түмүктүүбүт. Бука барыгытыгар үлэҕитигэр, үөрэххитигэр ситиһиини уонна этэннэ олорууну баҕарабыт.

Кыттыбыттарга, истибиттэргэ улахан махталбын тиэрдэбин.